

Ангел Каралийчев
Магаренцето Рилчо

Чичо Георги има едно младо магаренце на име Рилчо. То му тегли каручката до кооперативните ниви. Каручката е малка, но върши голяма работа. Много е хубава. Коларят Димо я измайстори. Издяла я от сухо дърво буково. Наплатите на колелата направи от ясен и ги шиноса с истинско желязо. Отзад на дъното майстор Димо нарисува едно петле със зелени разперени крила, червен гребен и жълти крачка. Петлето кукурига. Всичките текезесеици познават каручката на чичо Георги, когато затрака в зори по камъните. Жените събуждат децата си да тръгват на училище, като им думат: „Хайде, мами, ставайте, защото чичовото Георгево петле изкукурига. Бързайте да не окъснеете. Ей сегинка ще удари училищният звънец.“

– Вие къде ще работите днес? – питаха малките.

– Гръсти ще скубем, картофи ще вадим, узрели круши ще събираме. Нали нощес се изви буря и силният вятър е изпоначупил клоните и обрулил пожълтелите плод на земята.

– И ние искаме да събираме узрели круши и ако в лозята има узрели гроздове, искаме да ги наберем.

– Елате, щом свършите училище. Ние ще ви чакаме на нивата.

– Чакайте ни, майко, недейте пипа нападалите круши. Ние ще ги съберем всичките и ще отделим натъртените и почернелите от здравите.

Тъй поръчваха малчуганите и изпращаха с очи пъргавото магаренце, което тропаше пред каручката и копитата му затъваха в наквасените от нощния дъжд коловози на селския път. Кооператорките шляпаха боси и щом си измият изпонакаляните крака в каменните корита на голямата чешма, всичките ще си обуят гуменките да не им мръзнат краката в утринния росиляк.

Пъргаво магаренце беше Рилчо. Теглеше юнашки каручката. Всичките текезесеици от звеното товареха сутрин на Рилчовата каручка торбите с хлябовете и мотиките си, когато копаеха царевичите, и сърповете си, когато жънеха житата. Рилчо теглеше, лъхтеше нагоре и никога не спираше, ако чичо Георги не му извикаше: „Стой, Рилчо!“

Понякога налиташе да надминава старите коне, с които возеха стока от зеленчуковата градина или смъкваша кащи, пълни със зарзали за жълта кайсийка. Конете го отминаваха, без да си извърнат главите към него, но магаренцето тепаше усърдно подир каруците и дигаше пушилката.

Младите ламтяха за мотори. Те караха трактори между горичките на Белия камък, бучаха с комбайни през житата на Мержановия сърт, пращяха със скрепери, ровеха дълбок язовир под Гаганица и тревожеха

славеите и гургулиците в дъхавите смрадликови горички. Щом чуеха бръмченето на машините, пойните птици се дигаха над върхарите и отлитаха.

Що щеше Рилчо между тоя народ, устремен към наука и задружен труд?

Една вечер, като се връщал от нивата и минавал покрай кантончето, наред пътя чичо Георги видял едно съвсем малко и рошаво магаренце. Към него тичал разлютен циганин с нож в ръката.

– Какво правиш, Ибрахиме? – спрял го чичо Георги.

– Ще му тегля ножа.

– Защо? – попитал звеноводът и погледнал клетото животинче.

– Нямам време да се разправам с него! Аз карам магаричката напред, а то спира и не мърда. Стои на едно място като заковано. Докога ще ме разиграва с този магарешки инат?

– Какъв инат! Не видиш ли, че е слънчасало горкиното и цялото е мокро. Не може да си мърда крачетата. Остави го на мира! – викнал чичо Георги, но циганинът се разпалил.

– Тука – казал той – аз ли съм чорбаджията на магарето или ти? Кой ще го командари? Тръгвай – изблещил очите си към магаренцето циганинът – или ей сега ще ти тегля ножа!

Тогава чичо Георги хванал ръката на Ибрахима, тъй здраво я стиснал, че циганинът се изплашил и се дръпнал назад.

– Няма да пипаш магарето! – викнал разпоредникът на най-доброто звено в стопанството.

– Ами какво да го правя? – обърсал с длан изпотеното си чело Ибрахим.

– Продай ми го! – предложил му чичо Георги.

– Колко даваш. – захванал да мига циганинът. – Деветнайсет даваш ли?

– Двайсет ще ти дам – бръкнал в джоба си чичо Георги, – па се махай от главата ми!

И звеноводът начел двајсет лева.

– Малко ми даде ти на мене – разкаял се циганинът, но чичо Георги казал:

– Малко ли са! Дай ми парите назад!

Тогава циганинът се изплашил здравата и побегнал по пътеката след магаричката си. Същата вечер чичо Георги отнесъл в къщи магаренцето на ръце, като малко дете. Сложил го на сенчица. Донесъл му паничка млечице от млекарницата на стопанството. Захванал да си го

гледа. Хранил го редовно. Сутрин и вечер – по една копанка млечице и по една паничка бистра водица. На два-три дена си го къпел с вода от чешмата, оставена на слънце – да не го простуди. Измислил му име. Пионерите от махалата захванали да му поднасят крехка тревича, но магаренцето само я помирисвало и не посягало към нея, а налитало към бодливите тръне в градината. Затуй пък белите зайчета в чичовия Георгиев зайчарник хрупали крехката тревичка лакомо и с благодарност.

Такава е Рилчовата история.

За два-три месеца магаренцето се източи като мрянка. Стана чудно магаренце. Косъмът му зальщя, сребристокафяв. Коремът му – беличък. Ушите му все щръкнали. Отвътре сякаш звеноводът ги беше посипал с чисто бяло брашънце. Гривата му се изправи като гребен на наперено петле. Краката му станаха стройни и тънки, сякаш бяха изработени на струг.

Когато му направи каручката, чичо Георги не забрави да му окачи на челото един, голям червен божур от алена вълнена прежда. Всяка вечер, щом стигнеха до чешмата пред къщи, звеноводът викваше: „Тпруу!“ – и Рилчо замръзваше на мястото си. Докато всеки кооператор прибереше нещата си от каручката – кой сечиво, кой манерка или бъкел, кой шарена празна торбичка или дрешка, чичо Георги влизаше в двора, навеждаше се в пешника, намираше калайдисаното менче, изнасяше го на чешмата, хубаво го изплакваше на стубела и наливаше бистра студена водица. Магаренцето го гледеше как пълни менчето, отпиваше с бавни глътки и не се дръпваше, не тропаше с крака, нито показваше каквото и да било нетърпение. Приемаше милувките на кооператорките като нещо заслужено. А жените го гладеха по главата с коравите си длани и думаха:

– Да си жив и здрав, Рилчо! И тая вечер ни докара в къщи – да нахраним децата и пиленцата си и да се отморим.

А чичо Георги ги пъдеше:

– Ще ми го урочасате. Хайде, отивайте си у дома, че Рилчо ще пие още водичка. Искаш ли, чичовото?

Тъй си го беше научил чичо Георги – да търси само млади стръкчета под синорите и да пие бистра чешмяна водица, наточена в добре излъскано менче. Инак да умре от жажда, не смръкваше от размътената вода на реката или от вадичките, където подскачаха жаби. На пионерите, които ококорено гледаха какъв е чистичък Рилчо и с каква ревност тегли общата каручка, звеноводът думаше:

– Гледайте го и се поучете от него. То се е родило в цигански катун,

не е раснало в попка градина, но по чистота може да служи за пример на всеки пионер. И работи за всички, служи на хората. Досега не е поискало никаква заплата. Щом като го пусна, тръгва да си дири прехраната. Оставил съм го на самоиздръжка. Не само за хората се грижи, вози им безплатно сечивата, но още мъкне всяка вечер зелена шума, млада ливадска трева и плодове за зайците ми. Голямо приятелство е завързал с белите зайчета. Щом го пусна на тревата пред градинката, започва вечерната игра със зайчетата, които тичат, минават под краката му и го гъделичкат с дългите си уши. Такива са игрите им – магарешки и заешки. Уморените зайчета се прибират в зайчарника, щом огрее месечината и се окъпе в коритото на чешмата, а Рилчо заспива прав пред яслата, в която мърка котката. Цяла нощ той си дреме, додето сутрин чуе стъпките ми и ушите му шръкнат нагоре.

– Истина ли е туй, дето ни го разказват, че циганинът Ибрахим искал да го заколи, когато било много мъничко, а, чичо Георге? Разкажи ни?

– Какво да ви разказвам. Истина е. Ибрахим беше посръбнал една вечер. Яхаше си магаричката, когато го настигнах при кантона, и често пъти се обръщаше да види какво прави магаренцето, скача ли подир майка си. А то, миличкото, от дълго ходене по селата беше слънчасало, спряло наред пътеката и не можеше да ходи. Тогава Ибрахим се завтече с ножа към магаренцето, но аз му хванах ръката и го укротих. Купих го за нашето звено, отгледах си го и щом порасна, назначих го главен колар на цялото звено и возач на чича си Георги, защото годинките на звеновода вече натежаха, а краката не искат да го носят до нивите тъй леко, както го носеха на младини. Че таквиз ми ти работи.

Днес пионерите, щом свършиха последния учебен час, хапнаха на бърза ръка каквото намериха край огнището в къщи, грабнаха си вехтите дрешки и поеа към лозята, където дозряваха най-късните кайсии, руменееха първите гроздови зърна и нощесната буря беше обрулила най-жълтите круши. Завариха кооператорите на голямата нива над лозята – пълнят кошове и чували с едри като два юмрука току-що откопани картофи.

– И ние ще събираме картофи! – поздравиха децата и се разтичаха да помагат, но стрина Рада, дето беше дясна ръка на чичо Георги, им каза:

– Оставете картофите. Ние ще ги извадим, додето слезе слънцето над бабините Генини тополи. А вие, чеда, ако искате да ни помогнете, слезте с Рилча до голямата чешма. Там, на кооперативната градина,

поискайте голямото буре, напълнете го с ледена водица от чучурите, на товарете го на Рилчовата каручка и докарайте тук водата, защото днес слънцето силно пече. Ние изпихме водата от бъклетата и изгаряме от жажда. Ядохме круши, зобнахме гроздови зърна, но те са още кисели и не утоляват жаждата. Като докарате вода за нас, ще ви дадем всичките круши по тоя кър – да си наберете, колкото искате и най-отгоре в кошниците ще ви позволим да сложите жълти зарзали от най-късното дърво и зачервени грозденца от лозята.

– А чичо Георги позволява ли да му вземем магаренцето?

– Всичко позволява чичо ви Георги, защото му ожадня душицата за ледена водица – викна звеноводът и понесе най-големия, пълен с картофи чувал към голямата купчина.

Додето звеноводът натъкми Рилча, додето му настани хамута на шията и стегне през устата му юздата – децата, десетина на брой, се накачиха по каручката и почнаха да се блъскат кое да поеме Рилчовата юзда. Но чичо Георги ги изгледа под вежди, намръщи се и викна:

– Слизайте долу от каручката! Ще ми утрепете магаренцето. Къде може то да мъкне цяла дружинка? А каручката почна да пращи. Ще й строшите пружините. Хайде скачайте долу!

Пионерите неохотно наскачаха. Останаха само двама малчугани, хванаха Рилчовата юзда, подгониха го надолу, а другарите им затичаха подир петлето с разперените крила. Завчас слязоха на голямата чешма. Надникнаха в колибата на градинарите, предадоха молбата на звеновода и помъкнаха бурето към чучурите на чешмата. Градинарят Стойо им откъсна по един зрял като кръв домати – да си го измият на чешмата и да хапнат, защото червените домати са много полезни и засилват човека. А на тръгване от чешмата им поръча да тикат каручката и да помагат на Рилча, защото бурето тежи сто литра и силите на магаренцето не стигат. Тъкмо когато кривнаха по широкия асеновски път и стигнаха до Дрянов дол, един от пионерите се развика:

– Другари, чакайте! Хайде да се отбием направо и да минем по пътеката, която извежда през дола до картофената нива! Защо да заобикаляме чак покрай дявовото Ангелово кладенче?

– Дадено! – съгласиха се пионерите, без да се замислят.

Един от пионерите хвана юздата на Рилча и го поведе през дола, нагоре по утъпканата пътека от босите пети на хиляди кооператори.

Каручката заскърца мудно нагоре. Рилчо напрегна всичките свои сили и затропа напред, но пълното буре се изхлузи до самото дъно и нарисуваното разперено петле сякаш захвана да бие силно крила и да

кукурига още по-силно и тревожно. По едно време, когато стигнаха до камъка, където всичките пътници спряха запъхтени да си поемат дъх и да се заловят за някое клонче или камъче, додето излязат по равния гръб на хълма, Рилчо спря.

– Хайде да се върнем и заобиколим по широкия път! – обади се оня същият, който поведе звеното и отби Рилчо от лекия път.

– Няма връщане! Ще ни се смеят довечера и кокошките. Ами хващайте се за стръките на каручката и тикайте! Трябва да помогнем на магаренцето. Дръж се, Рилчо! – Всички се наловиха. Рилчо сякаш разбра какво искат от него децата и напрегна още повече мускулите си. Тласъкът, който децата дадоха на каручката, му помогна да подвие колене и да се изкачи с големи усилия на камъка. Предните колелета се дигнаха нагоре и стъпиха върху равното. С големи усилия Рилчо почна да изтегля каручката с пълното тежко буре. Всички тикаха. Най-много крещеше нарисуваното петле. През един опасен миг каручката натегна надолу и бурето захвана да се блъска. Но децата не я оставиха да мине през тях и да се строполи в Дрянов дол с целия си товар. Те подложиха крехките си рамене, засилиха се и тласнаха с последни сили каручката. Рилчо бързо се изправи на крака и я дръпна юнашки. Вода от бурето се плисна върху големия камък и намокри пътеката.

– Юнак Рилчо! – извика едно от децата.

– Той заслужава първа награда за своя героизъм.

Когато стигнаха картофената нива и кооператорите направиха опашка, додето източат от чепа ледена чешмяна вода, ушите на Рилчо бяха кльопнали надолу от умора, но той стоеше изправен и щастлив, защото всички го хвалеха, милваха го по челото и го потупваха по шията.

Тая вечер магаренцето на чичо Георги докара в село две големи кошници с жълточервени, омекнали вече зарзали, цял чувал обрулени круши и първите чепки грозде с узрели зърна. Додето чичо Георги напои магаренцето си с бистра водица, Рилчо получи първата награда от децата пионери. Те му окачиха на шията едно звънче, купено от Ляковския панаир – цялото бляскаво и жълто, сякаш беше цялото от злато. Не само Рилчо се радваше на наградата, но и зайчетата до полунощ не можах да заспят, защото Рилчо им дрънколеше, като че беше подхванал безконечна радостна песен.

КРАЙ

© Ангел Каралийчев

Сканиране и разпознаване: unicode, 2007

Редакция: BНorse, 2007

Публикация:

Ангел Каралийчев, НАЙ-ТЕЖКОТО ИМАНЕ – ПРИКАЗКИ И РАЗКАЗИ

Съставител ГЕОРГИ СТРУМСКИ

Библиотечно оформление СТЕФАН ГРУЕВ

Редакционна колегия ЕФРЕМ КАРАНФИЛОВ, ИВАН ЦВЕТКОВ, ЙОРДАН МИЛЕВ,
КАМЕН КАЛЧЕВ

Отговорен редактор НИКОЛАЙ ЯНКОВ. Редактор на издателството АННА
ПАНЧЕВА

Илюстрации АЛЕКСИ НАЧЕВ. Художник на корицата РАДОЙ БОЯДЖИЕВ.

Художествен редактор ИВАН МАРКОВ

Технически редактор ЕЛЕНА МЛЕЧЕВСКА. Коректор ТАНЯ СИМЕОНОВА

Първо издание. ЛГ. V. Тематичен № 13/9537172431/6006-2-79

Дадена за набор на 23. IV. 1979 г. Подписана за печат на 27. IX. 1979 г. Излязла от
печат на 10. X. 1979 г.

Поръчка № 118. Формат 1/16 60×90. Тираж 60 000. Печатни коли 16. Издателски коли
16. Цена 2 лв.

„НАРОДНА МЛАДЕЖ“ – ИЗДАТЕЛСТВО НА ЦК НА ДКМС. МОНОФОТО, ПЕЧАТ
И ПОДВЪРЗИЯ ДПК „Д. БЛАГОЕВ“. СОФИЯ – 1979

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/3415>]